

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ

Розроблено відповідно до рішення комітету забезпечення
доступності інвалідів та інших маломобільних груп населення до
об'єктів соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури
Дніпропетровської облдержадміністрації
від 06.08.2015

Виконавець: управління містобудування та архітектури
Дніпропетровської облдержадміністрації

Дніпропетровськ
2015

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ЗМІСТ

Вступ	2
Пояснювальна записка	3
Розділ 1. Інвалідність та проблеми доступності	4
1.1. Поняття «інвалідність».....	4
1.1.1. Хто відноситься до людей з інвалідністю в Україні?.....	4
1.2. Поняття «маломобільні групи населення».....	5
1.3. Конвенція ООН про права людей з інвалідністю.....	5
1.4. Поняття «доступність».....	5
1.4.1. Як забезпечується доступність споруд для людей з інвалідністю?.....	5
Розділ 2. Законодавчо-нормативне забезпечення «доступності» для осіб з інвалідністю в Україні	7
Розділ 3. Розвиток універсального дизайну	8
3.1. Принципи універсального дизайну.....	8
Розділ 4. Забезпечення оптимальної доступності об'єктів громадського використання при їх проектуванні та будівництві	11
4.1. Антропометричні дані і параметри допоміжних засобів.....	11
4.2. Залучення фінансових ресурсів.....	17
4.3. Участь осіб з інвалідністю в процесі проектування.....	17
ВИКОРИСТОВУВАНА ЛІТЕРАТУРА	19
ДОДАТКИ	20

ВСТУП

Універсальний дизайн – як ми це розуміємо

Створення «безбар'єрного середовища» є суспільним благом і тісно пов'язане з соціальним та економічним розвитком країни в цілому.

Універсальний дизайн - концепція, яка набуває все більшої актуальності у світі, це економічно ефективний підхід, спрямований на те, щоб проектування та компоненти любого середовища, виробів, комунікацій, інформаційних технологій чи послуг були однаково доступні та зрозумілі всім і відповідали вимогам цього користування

У різних країнах протягом тривало часу поступово відбувалося впровадження цієї концепції в усі аспекти життя суспільства, закріпивши її законодавчо. Позиції урядів з цього питання були відображені в документах Ради Європи, Європейського Союзу, Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН). В Україні термін «універсальний дизайн» вживається відповідно до ст. 2 Конвенції ООН про права інвалідів.

Мета цього посібника - запропонувати практичні рекомендації, про те як забезпечити оптимальну доступність до об'єктів соціальної інфраструктури (житла, громадських і виробничих будинків, будівель та споруд, спортивних споруд, місць відпочинку, культурно-видовищних та інших установ і закладів) для людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення і звести до мінімуму існування можливих перешкод.

Методичні рекомендації включають поради та приклади застосування принципів Універсального Дизайну та критеріїв доступності у різних сферах життя. Універсальний Дизайн передбачає створення елементів середовища, об'єктів, речей тощо доступними та зручними у користуванні для максимальної кількості людей.

Проте, цей посібник не може охопити всі існуючі вимоги або запропонувати ідеальні рішення, а лише ставить перед собою на меті проінформувати зацікавлених осіб про ймовірні перешкоди, пов'язані з впровадженням безбар'єрного середовища, і запропонувати загальні рекомендації і можливі варіанти вирішення проблеми.

Пропонована увазі спрощена методика спирається як на чинні в Україні будівельні норми, так і на нормативи ряду європейських країн, оскільки Україна орієнтується на Євросоюз.

Забезпечення вільного доступу і можливості переміщення в різних об'єктах громадського користування є важливим фактором подолання безпорадності й ізоляваності людей з інвалідністю. Архітектурна доступність, як і доступність в інших сферах, підвищує шанси цих людей знайти роботу, здобути освіту, користуватися громадськими послугами, приймати участь в різних соціальних, культурних, оздоровчих заходах і, таким чином, бути активними членами суспільства, як з соціальної, так і з економічної позиції.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Після отримання Україною самостійності відбулись суттєві зміни щодо ставлення суспільства до осіб з інвалідністю. З часів СРСР державна ідеологія, яка базувалась на постулаті, що «в державі інвалідів немає», тобто і проблем інвалідів не існує, змінилася до сучасного державного підходу, що визначає необхідність створення умов рівності осіб з інвалідністю з іншими верствами населення, доведення стану життєвого середовища і його інфраструктури до сучасного європейського рівня.

Враховуючи наявність в державі біля 2,7 млн. осіб з інвалідністю, великої кількості інших маломобільних громадян, необхідно відзначити велику соціальну значимість створення в суспільстві умов щодо забезпечення безперешкодного життєвого середовища для людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що є одним з основних елементів визнання рівності прав на їхнє повноцінне життя у суспільстві та створення державою реальних умов для реабілітації та соціальної інтеграції.

Реальне вирішення проблем створення безбар'єрного оточуючого середовища потребує суттєвих ресурсів, нестача яких в умовах світової фінансової кризи створює додаткові виклики суспільству, необхідність залучення всіх організаційних і фінансових ресурсів органів державного управління і місцевого самоврядування, підприємств і організацій різних форм власності тощо.

Реалізація державної політики відносно осіб з інвалідністю, яка передбачає забезпечення їх права на максимальну участь в економічному і соціальному житті суспільства та можливість жити гідно, створює потребу у розширенні можливості необмеженого пересування і діяльності цієї категорії громадян.

РОЗДІЛ 1. ІНВАЛІДНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ДОСТУПНОСТІ

1.1. Поняття «інвалідність».

Інвалідність (лат. Invalidus - букв. «Несильний», in - «не» + validus - «силач») - стан людини, при якому є перешкоди або обмеження в діяльності людини з фізичними, розумовими, сенсорними або психічними відхиленнями.

Інвалід - людина, у якої можливості його особистої життєдіяльності в суспільстві обмежені через наявність фізичних, розумових, сенсорних або психічних відхилень.

Громадські організації інвалідів вважають, що важливо використовувати коректну по відношенню до інвалідів термінологію: «людина із затримкою в розвитку» (а не «недоумкуватий», «розумово неповноцінний»), «переніс поліомієліт» (а не «жертва поліомієліту»), «використовує інвалідну коляску» (а не «прикутий до інвалідного візка»), «має ДЦП» (а не «страждає ДЦП»), «глухий», «слабочуючий» (а не «глухонімиий»). Ці терміни більш коректні, так як послаблюють поділ на «здорових» і «хворих» і не викликають жалю або негативних емоцій.

Слово «інвалід» (буквально означає «непридатний») в даний час все частіше замінюється на «людина з обмеженими можливостями». Тим не менш, цей усталений термін часто вживається в пресі і публікаціях, а також у нормативних та законодавчих актах, у тому числі в офіційних матеріалах ООН.

Використання термінології українською мовою, яка називає осіб з інвалідністю «інвалідами» або «особами з обмеженими фізичними можливостями», не відповідає Конвенції ООН. Відповідно заключних зауважень Комітету ООН з прав людей з інвалідністю від 04.09.2015 стосовно звіту держави «Про виконання Конвенції ООН про права людей з інвалідністю, Комітет закликає прибрати посилання на «інвалідів» або «осіб з обмеженими фізичними можливостями» з усіх законодавчих та програмних документів, у тому числі з українського перекладу Конвенції ООН, та використати термінологію, що відповідає Конвенції ООН, провівши консультації з представницькими організаціями осіб з інвалідністю.

1.1.1. Хто відноситься до людей з інвалідністю в Україні?

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про реабілітацію інвалідів в Україні», інвалідом є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності.

1.2. Поняття «маломобільні групи населення».

Маломобільні групи населення (МГН) - люди, що відчують труднощі при самостійному пересуванні, одержанні послуги, необхідної інформації або при орієнтуванні в просторі. До маломобільних груп населення тут віднесені інваліди, люди з тимчасовим порушенням здоров'я, вагітні жінки, люди старшого віку, люди з дитячими колясками тощо.

1.3. Конвенція ООН про права людей з інвалідністю.

13.12.2006 - дата підписання Організацією Об'єднаних Націй Конвенції про права людей з інвалідністю.

16.12.2009 - дата ратифікації Україною Конвенції ООН про права людей з інвалідністю.

06.03.2010 – дата набуття чинності Конвенції ООН про права людей з інвалідністю в Україні.

Конвенція ООН про права людей з інвалідністю (далі Конвенція), являє собою фундаментальну основу комплексу міжнародно-правового регулювання в галузі прав і свобод людини, її законних інтересів та потреб.

Основними принципами цієї Конвенції є:

- повага до притаманного людині достоїнства, її особистої самостійності, зокрема свободи робити власний вибір, і незалежності;
- недискримінація;
- повне й ефективне залучення та включення до суспільства;
- повага до особливостей інвалідів і прийняття їх як компонента людської різноманітності й частини людства;
- рівність можливостей;
- доступність;
- рівність чоловіків і жінок;
- повага до таких здібностей дітей-інвалідів, які розвиваються, і повага до права дітей-інвалідів зберігати свою індивідуальність.

1.4. Поняття «доступність».

1.4.1. Як забезпечується доступність споруд для людей з інвалідністю?

Забезпечення доступності споруд може відбуватися тільки шляхом проведення конкретних заходів, що дозволяють пристосувати житлове і оточуюче середовище до потреб людей з інвалідністю з

урахуванням індивідуальних особливостей фізичного обмеження і специфіки нозологій. Забезпечення таких потреб досягається через дотримання будівельних норм.

Відповідно методичному посібнику «Доступність до об'єктів житлового та громадського призначення для людей з інвалідністю» підготовленого Всеукраїнським громадським соціально-політичним об'єднанням «Національна Асамблея інвалідів України» (далі – ВГСПО НАІУ) надана методика проведення аудиту доступності об'єктів громадського призначення. За цією методикою визначено 9 ознак, які впливають на повну та універсальну доступність соціальної інфраструктури для усіх категорій громадян.

Зокрема:

1. Безпроблемне пересування по прилеглої території;
2. Наявність визначених місць для паркування автомобілів інвалідів найближче до входу у будинок.
3. Входи/виходи, двері
4. Доступний заїзд у приміщення, сходи/пандуси.
5. Відсутність порогів, широкі двері, широкі коридори.
6. Доступність до усіх поверхів у приміщенні (ліфти, ескалатори, пандуси тощо).
7. Наявність доступних і пристосованих для неповносправних санітарно гігієнічних приміщень: туалету, душової тощо.
8. Доступні для людей у візках таксофони, банкомати.
9. Означення місцезнаходження (піктограми).

Доступність є дуже широким поняттям, що охоплює такі сфери, як освіта, транспорт, працевлаштування, будівлі та громадські місця, і т.п. Багато з цих сфер перебувають у взаємній залежності (наприклад, доступ до шкільного приміщення є однією з умов доступності освіти), що в кінцевому результаті впливає на включення особистості в суспільство.

Доступність включає забезпечення безперешкодного пересування у просторі і можливості користуватися суспільними надбаннями та благами.

Стандарти доступності дещо різні у різних країнах. Багато країн вже виробили свої стандарти доступності, взявши до уваги кращий практичний досвід інших країн.

Останні дослідження показали, що доступність повинна означати щось більше, ніж безпосередній доступ до будівлі або приміщення за допомогою допоміжних або спеціальних засобів.

РОЗДІЛ 2. ЗАКОНОДАВЧЕ ТА НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Питання забезпечення фізичної доступності в Україні регулюється законодавчо-нормативною базою України в сфері забезпечення архітектурної, транспортної та інформаційної доступності для людей з інвалідністю та маломобільних груп населення.

Конвенція - визначає необхідність забезпечення особам з інвалідністю доступності фізичного, соціального, економічного та культурного оточення, охорони здоров'я та освіти, а також інформації та зв'язку, що може сприяти створенню для них можливості повною мірою користуватися всіма правами людини та основоположними:

Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»;

Закон України «Про будівельні норми»;

Закон України «Про архітектурну діяльність»;

Закон України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності»;

Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів України»;

ДБН В.2.2-17:2006 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення».

ДБН В.2.2-9-99 Громадські будинки і споруди. Основні положення.

ДБН В.2.3-4 - 2000 Споруди транспорту. Автомобільні дороги.

ДБН В.2.3-5-2001 Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів.

ДБН В.2.2-10-2001 Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я.

ДБН В.2.2-13-2003 Будинки і споруди. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди.

ДБН В.2.2-15-2005 Будинки і споруди. Житлові будинки.

ДБН В.2.2-16-2005 Будинки і споруди. Культурно-видовищні та дозвіллеві заклади.

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ

3.1. Принципи універсального дизайну.

Принципи універсального дизайну були розроблені у 1997 році групою, до складу якої входили архітектори, дизайнери товарів, інженери та дослідники дизайну оточуючого середовища.

Згідно з позицією Центру з питань універсального дизайну в NCSU (NCSU - North Carolina State University - Державний університет Північної Кароліни) принципи можна застосовувати для оцінки існуючого дизайну, спрямування процесу подальшого розвитку дизайну та навчання як дизайнерів, так і споживачів використовувати товари та умови оточуючого середовища за більш придатними характеристиками.

Принцип 1: Рівноправне використання.

Принцип рівності та доступності середовища для кожного – надання однакових засобів для всіх користувачів з метою уникнення уособлення окремих груп населення. Дизайн має бути корисним та легким у сприйнятті та використанні для людей з різним рівнем можливостей.

Рекомендації:

- Дизайн має враховувати те, що продуктом будуть користуватися особи з різними фізичними та когнітивними можливостями.
- Завжди забезпечуйте для всіх користувачів рівні умови використання засобів.
- Уникайте будь-якого виділення груп користувачів чи «навішування ярликів».
- Недоторканість особистого життя, безпека і надійність, повинні бути досяжні всім користувачам.
- Дизайн має бути привабливим для всіх користувачів.

Принцип 2: Гнучкість у користуванні.

Дизайн має забезпечити наявність широкого переліку індивідуальних налаштувань та можливостей з врахуванням потреб користувачів.

Рекомендації:

- Дизайн має відповідати багатьом різним уподобанням і можливостям користувачів.
- Користувач має сам обирати, в який спосіб він може скористатися виробом.
- Враховувати, що виробом може користуватися шульга.
- Необхідно адаптувати вироби під темп користувача.

Принцип 3: Просте та зручне використання.

Дизайну повинна бути притаманна простота та інтуїтивно зрозуміле використання незалежно від досвіду, освіти, мовного рівня та віку користувачів.

Рекомендації:

- Як використовувати продукт, має бути зрозуміло будь-якій особі, незалежно від особистого досвіду, знань, лінгвістичних навичок або рівня концентрації уваги на даний момент.
- Уникайте зайвих ускладнень.
- Узгоджуйте дизайн з інтуїцією та очікуваннями користувачів.
- Враховуйте різні рівні освіти.
- Розміщуйте інформацію у порядку з урахуванням її важливості.

Принцип 4: Сприйняття інформації незалежно від сенсорних можливостей користувачів.

Дизайн сприяє ефективному донесенню всієї необхідної інформації до користувача, незалежно від зовнішніх умов або можливостей сприйняття користувачем.

Рекомендації:

- Надавайте важливу інформацію у різний спосіб - візуальний, вербальний, тактильний.
- Забезпечуйте належний контраст між важливішою та супутньою інформацією.
- Найважливіша інформація має бути викладена максимально зрозуміло.
- Полегшіть процес розуміння інструкцій та вказівок.
- Забезпечте сумісність з різними технологіями і засобами, які використовують люди з інвалідністю та інші маломобільні групи населення, (компенсаторні і допоміжні засоби).
- Дизайн має ефективно надавати необхідну інформацію незалежно від умов оточуючого середовища або особливостей сприйняття самого користувача.

Принцип 5: Припустимість помилок.

Дизайн зводить до мінімуму можливість виникнення ризиків та шкідливих наслідків випадкових або ненавмисних дій користувачів.

Рекомендації:

- Дизайн має звести до мінімуму небезпеку чи негативні наслідки від випадкових чи непередбачуваних дій користувача.
- Елементи, що використовуються найчастіше, мають бути найдоступнішими.

- Небезпечні елементи потрібно ізолювати, вилючити, або убезпечити.
- Забезпечте застереження про небезпеку або можливу помилку.
- Потурбуйтеся про відсутність небезпечних наслідків при ушкодженні обладнання.
- Упередьте можливість несвідомих дій з боку користувачів при виконанні завдань.
- Забезпечуйте наявність характеристик, які були б стійкими до помилок або автоматично виправляли допущені помилки.
- Блокуйте неусвідомлені/ненавмисні дії в завданні, що вимагає пильності.

Принцип 6: Низький рівень фізичних зусиль.

Дизайн сприяє дієвому та зручному використанню з мінімальним рівнем стомлюваності. Дизайн розраховано на незначні фізичні ресурси зусилля, що їх мають докладати користувачі.

Рекомендації:

- Користувач має максимально ефективно і комфортно діяти у запропонованому форматі або використовувати продукт, докладаючи мінімум зусиль.
- Зробіть так, щоб користувач міг лишатись в зручному для нього положенні.
- Мінімізуйте дії, що повторюються.
- Доведіть до мінімуму необхідність використання довготривалого фізичного зусилля з боку користувача.

Принцип 7: Наявність необхідного розміру і простору при підході, під'їзді та різноманітних маніпуляціях незважаючи на антропометричні характеристики, стан та мобільність користувача.

Рекомендації:

- Забезпечте необхідний розмір і простір для зручного доступу, маніпуляцій та використання продукту будь-яким користувачем, незалежно від його зросту чи статури.
- Враховуйте ступінь мобільності (рухливості) користувача, та можливість використання допоміжних і компенсаторних засобів.
- Забезпечте видимість важливих елементів і легкий доступ до них для будь якого користувача, незалежно від того, стоїть він чи сидить (наприклад, у візку).
- Потрібно передбачати різні розміри рук і силу стискання.
- Забезпечуйте достатній простір для використання допоміжних засобів чи особистого помічника.

РОЗДІЛ 4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ ДОСТУПНОСТІ ОБ'ЄКТІВ ГРОМАДСЬКОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИ ЇХ ПРОЕКТУВАННІ ТА БУДІВНИЦТВІ

Сучасний стан суспільства вимагає, щоб умови безперешкодного доступу маломобільних груп населення до об'єктів інженерної, транспортної та соціальної інфраструктур закладалися ще на стадії проектування. Саме на цьому етапі роботи над об'єктом проєктувальники, повинні детально опрацьовувати технічні рішення, спрямовані на забезпечення безперешкодного доступу в будівлю для всіх категорій населення.

4.1. Антропометричні дані і параметри допоміжних засобів.

Антропометрія один з основних методів антропологічного дослідження, який полягає у вимірюванні тіла людини та його частин, відстані, необхідні для вільного виконання різних функцій тіла, наприклад, межі досяжності і амплітуди рухів суглобів.

В архітектурі та проектуванні інтер'єрів, антропометричні дані є основою багатьох проектних вимог, включаючи ті, що мають безпосереднє відношення до адаптування і доступності приміщень.

У цьому розділі представлені основні антропометричні дані і розміри, які слід враховувати при проектуванні будинків і об'єктів за принципом пристосованості до потреб маломобільних груп населення.

Основні габаритні параметри інвалідної коляски

На рисунках 1 і 2 показані стандарти розміри інвалідної коляски. Електричні крісла – коляски можуть мати великі розміри, їх маневреність відрізняється від колясок з механічним ручним управлінням.

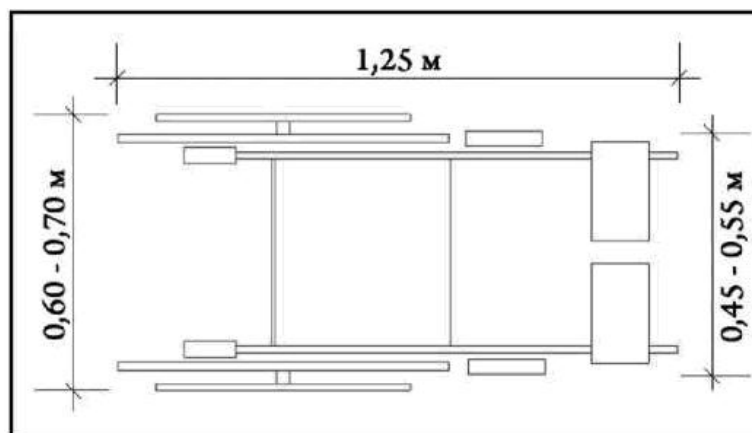

Рис.1а

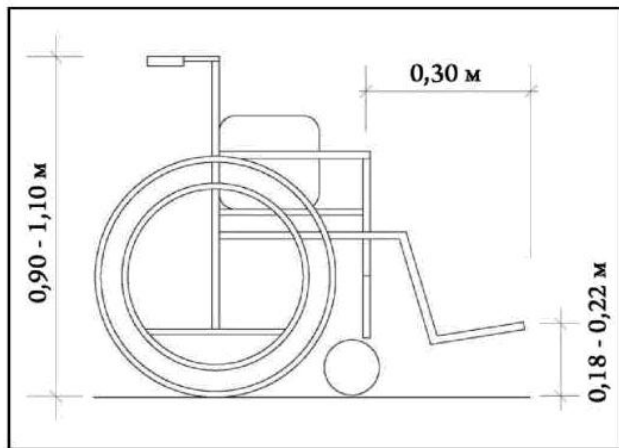

Рис.1б

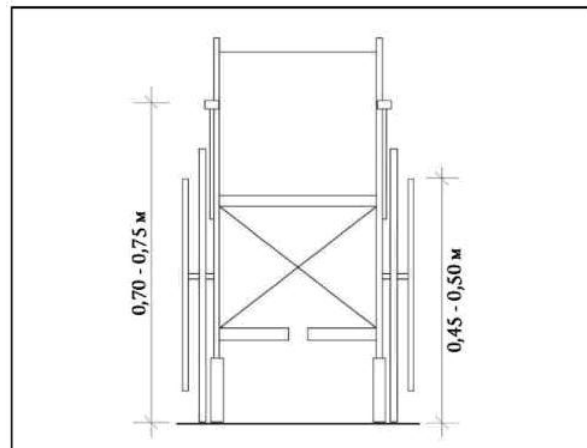

Рис.1в

Рис. 1 а-в: Розміри стандартної інвалідної коляски з ручним управлінням.

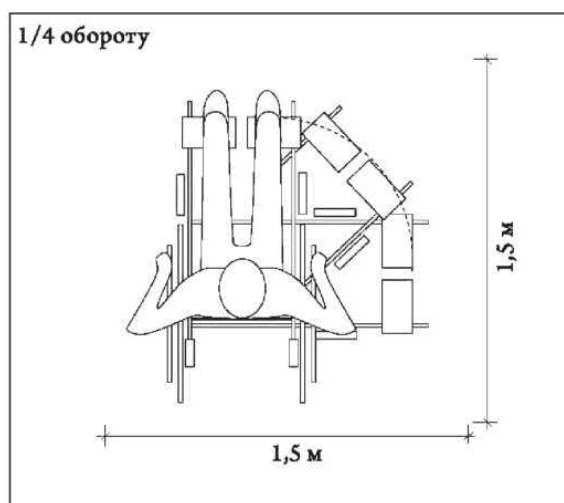

Рис.2а

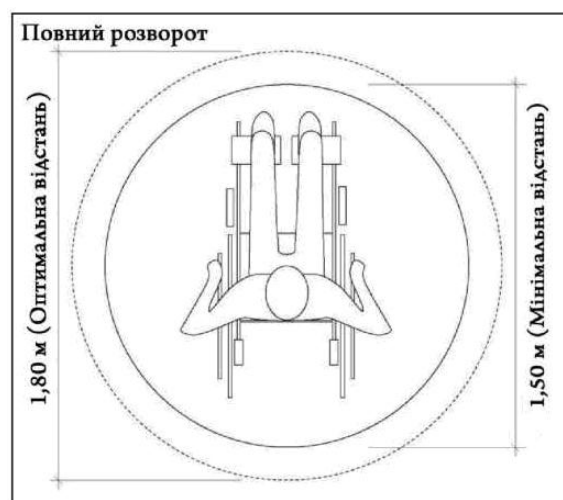

Рис.2б

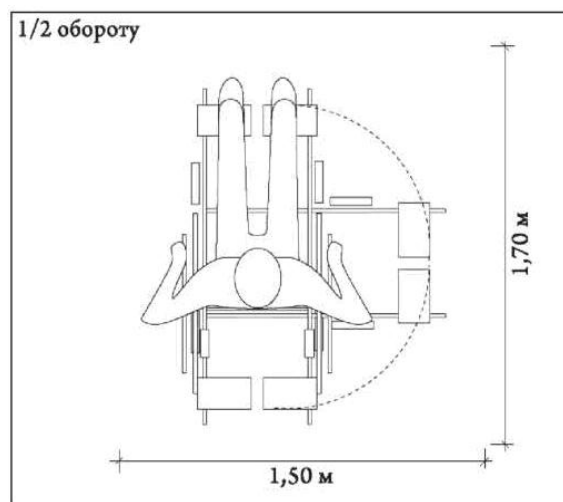
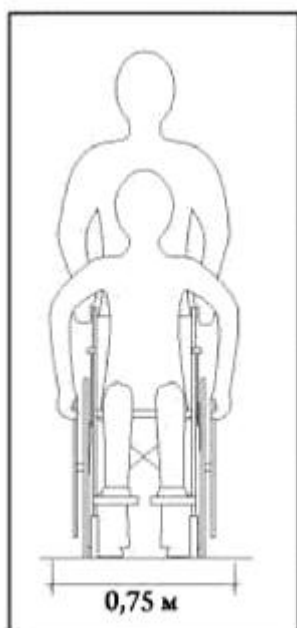

Рис.2в

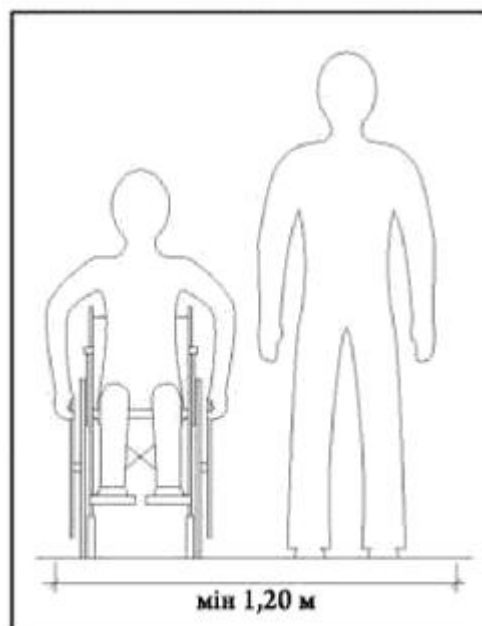
Рис. 2а-в: Радіус обороту інвалідної коляски (малюнок, вписаний в коло, відноситься до електричного крісла-коляски).

Розміри проходів

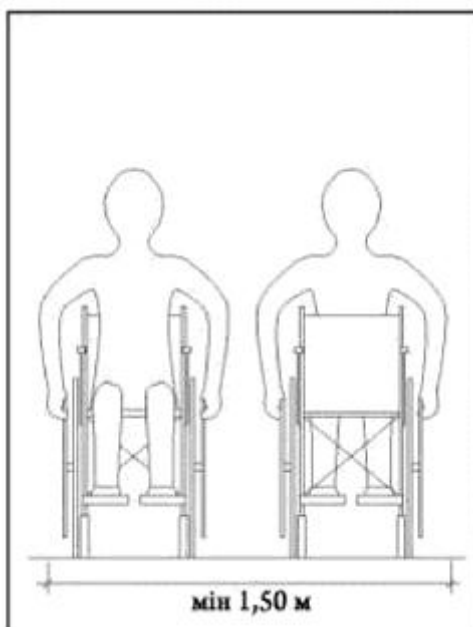
На Рис.3 показана мінімальна ширина проходу для людини, що пересувається в інвалідному візку.

Одна людина в інвалідному візку
з супроводжуючим асистентом

Людина яка йде і людина в інвалідному
візку без супроводжуючого

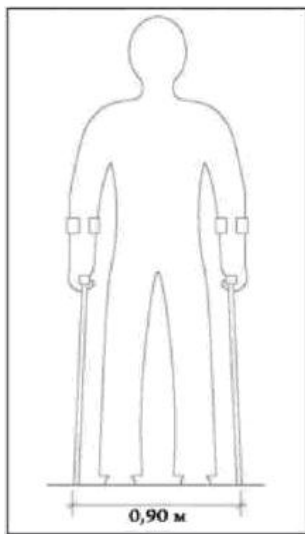

Дві людини які самостійно пересуваються в інвалідних візках

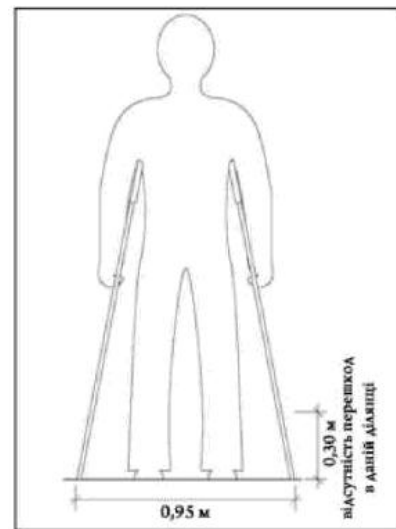
**Рис. 3. Мінімальна ширина проходу для людини,
що пересувається в інвалідному візку.**

Необхідний простір для людей в інвалідних візках

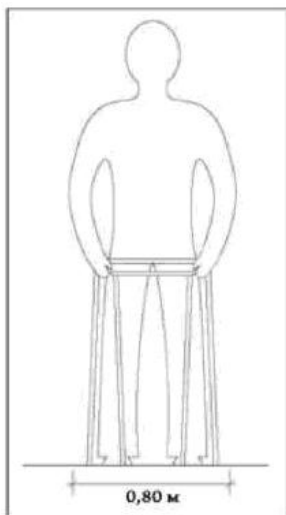
На Рис. 4 показані розміри простору, необхідного для безперешкодного фронтального пересування з використанням різних мобільних допоміжних засобів. Хоча в більшості випадків люди, які використовують при ходьбі певні допоміжні засоби, можуть переміщатися по вузьких проходах, їм необхідно забезпечити більш широкі коридори, як показано нижче. Наприклад, існує ймовірність того, що кінці милиць (часто широко розставлені донизу) у вузьких проходах стануть загрозою для інших людей, які можуть їх не помітити.

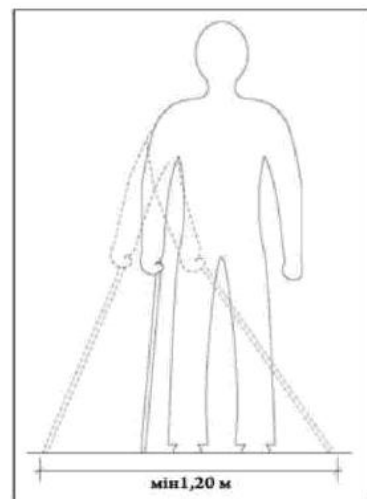
Людина, що йде за допомогою ходунців

Людина яка йде на милицях з опорою в плечовому суглобі

Людина на милицях з опорою в ліктьовому суглобі

Людина, з порушенням зору що використовує білу тростину

Рис. 4.1: Розміри простору, необхідного для безперешкодного фронтального пересування з використанням різних мобільних допоміжних засобів.

Розміри простору що використовуються за допомогою тростини

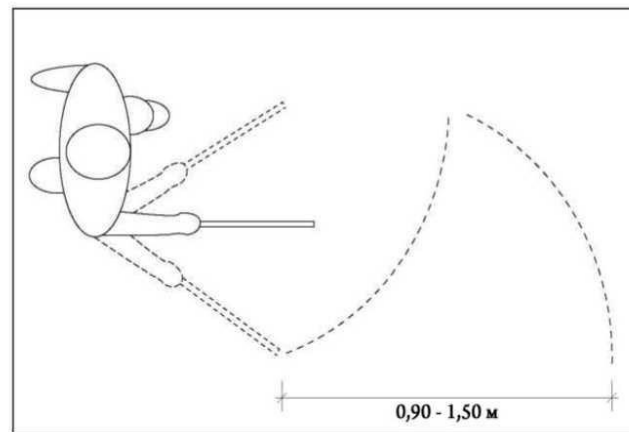

Рис. 4.2: Простір, необхідний для людей, що використовують різні допоміжні засоби.

Межі досяжності

Зона досяжності людини в інвалідному візку обмежена його сидячим положенням і колесами візка, а також шириною підніжки візка, обмежуючи його доступ до кутів приміщень, робочих місць і вимикачів.

На Рис. 5, 6 і 7 представлені різні межі досяжності для дорослої людини і людини в інвалідному кріслі. На Рис. 8 показані загальні межі досяжності для здорової людини і людини в інвалідному візку.

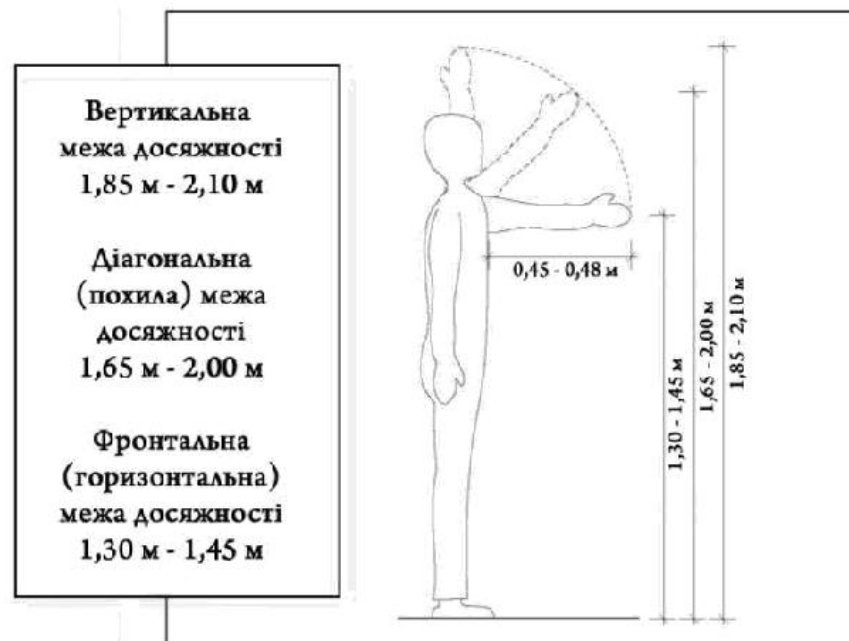

Рис. 5: Межі досяжності дорослої людини.

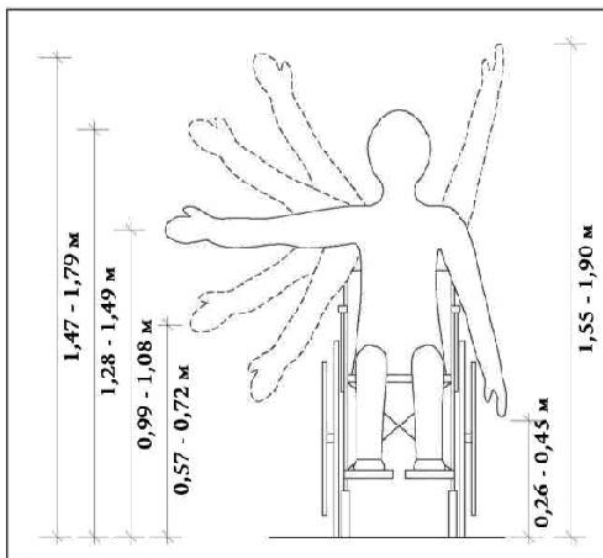

Рис. 6: Вертикальна межа досяжності для людей в інвалідному візку, з перешкодами і без.

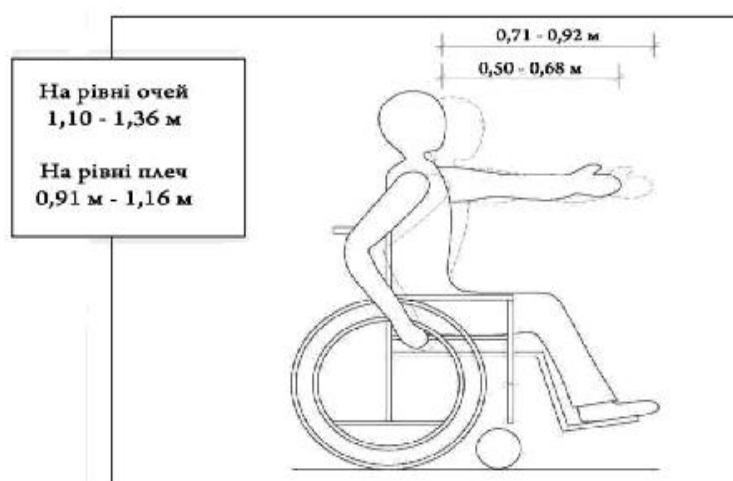

Рис. 7: Горизонтальна (фронтальна) межа досяжності для людей в інвалідному візку, з перешкодами і без.

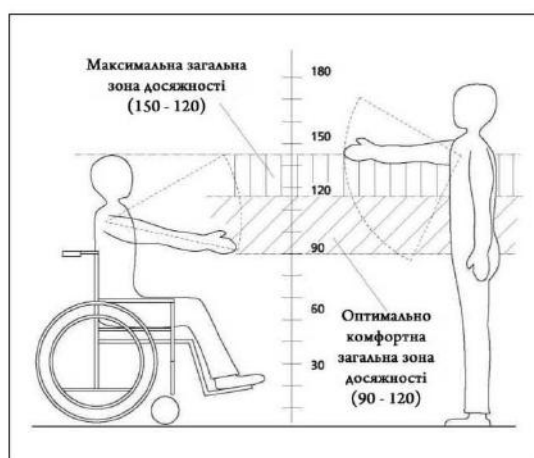

Рис. 8: Спільна зона досяжності.

4.2. Залучення фінансових ресурсів.

Для реалізації оптимальної доступності будівель і приміщень громадського користування необхідно знайти джерела фінансування. Наявність або відсутність фінансових ресурсів є основною перешкодою на шляху цього процесу. Тому впровадження цього підходу має в першу чергу зосередитися на максимальній оптимізації витрат. Стає зрозумілим, що витрати на забезпечення пристосованості приміщень і будівель громадського використання до потреб маломобільних груп населення стають набагато меншими, якщо відповідні характеристики передбачені за проектом, ніж якщо доводиться добудовувати необхідні адаптаційні елементи у вже збудованих будинках (за приблизними підрахунками, витрати на забезпечення доступності будівлі для маломобільних груп населення складають 1% - 1,5% від загальної суми проекту, якщо вони передбачаються заздалегідь). У багатьох випадках такі маловитратні заходи, як спорудження пандуса або використання великих написів, вже можуть виявитися багато в чому корисними для людей з особливими потребами. Тим не менше, фактором, що привертає увагу сторін, що фінансують будівництво, може виявитися той факт, що більшість з необхідних заходів принесуть користь не тільки особам з інвалідністю, але і всім користувачам будівлі, створюючи ситуацію своєрідного обопільного виграшу.

4.3. Участь осіб з інвалідністю в процесі проектування.

Тільки самі люди з інвалідністю здатні пояснити проектувальникам і архітекторам складнощі і свої потреби, з якими їм доводиться стикатися, і таким чином, що саме слід змінити в будівлі і які характеристики та вимоги слід врахувати при проектуванні і будівництві. Отже, для найбільш успішної реалізації процесу забезпечення доступності громадських будівель і приміщень для потреб осіб з інвалідністю важливу роль грає їх активна участь в процесі моніторингу і супроводі планування та будівництва будівлі. Проведення консультацій з людьми з інвалідністю ще на ранніх етапах планування допоможе уникнути дорогої необхідності вносити зміни і коригування в креслярські плани на більш пізніх етапах і забезпечить реальну відповідність проекту актуальним, а не надуманим/удаваним потребам людей з інвалідністю, що теж може стати свого роду бар'єром.

Стратегії та плани щодо реалізації архітектурної пристосованості будівель і приміщень загального використання до потреб людей з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, повинні розроблятися таким чином, щоб досягти максимальної ефективності в умовах обмежених ресурсів.

Боротьба багатьох країн за реальне впровадження, а не тільки проголошення на законодавчому рівні архітектурної адаптованості, показала реальну необхідність дієвих стратегій і планів її реалізації.

Забезпечення архітектурної пристосованості будівлі включає наступні етапи:

- Стадія попереднього планування
- Стадія планування і проектування
- Утвердження і отримання дозволу
- Будівництво та моніторинг за місцем
- Технічне обслуговування будівлі

Зрозуміло, що у всі ці етапи залучені різні учасники, починаючи з архітекторів і закінчуючи органами державної влади. Ключовим моментом досягнення успіху в цьому процесі є усвідомлення всіма учасниками на всіх етапах значення архітектурної пристосованості будівель для людей з інвалідністю. Для цього необхідний високий рівень координування, механізм якого також слід розробити.

Як правило, можуть використовуватися дві основні стратегії, які ідеально доповнюють одна одну:

- Застосування стандартів архітектурної пристосованості при будівництві всіх нових будинків і споруд, що буде гарантувати повне прийняття до уваги всіх питань щодо потреб людей з інвалідністю вже на етапі будівництва та необхідність значно менших витрат.
- Перепланування вже існуючих будівель і споруд, що вимагає істотного збільшення витрат. Корисним також може виявитися визначення найбільш суспільно значущих будівель і площ (наприклад, поліклініки та лікарні) для забезпечення максимальної користі від інвестицій.

Вдосконалення подібних «основних» будівель може відбуватися поетапно, починаючи з визначених пріоритетних зон, наприклад вхід в будівлю (проведення аудиту пристосованості приміщення до потреб маломобільних груп населення може бути використано для визначення пріоритетів перепланування) і поступове розширення в міру надходження ресурсів і накопичення досвіду.

ВИКОРИСТОВУВАНА ЛІТЕРАТУРА

- **Конвенція ООН про права інвалідів**, міжнародний документ від 13.12.2006 (Конвенцію ратифіковано Законом України «Про ратифікацію Конвенції про права інвалідів і Факультативного протоколу до неї» N1767-VI від 16.12.2009).
- **Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні».**
- **Навчально - методичний посібник «ДОСТУПНІСТЬ ТА УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН»** Азін В.О., Байда Л.Ю., Грибальський Я.В., Красюкова-Еннс О.В. Доступність та універсальний дизайн: навч.-метод. посіб./за заг. ред. Байди Л.Ю., Красюкової-Еннс О.В. — К., 2013. — 128с.
- **Методичний посібник «ДОСТУПНІСТЬ ДО ОБ'ЄКТІВ ЖИТЛОВОГО ТА ГРОМАДСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ» видання V (доповнене)**
Підготовлено Всеукраїнським громадським соціально-політичним об'єднанням «Національна Асамблея інвалідів України» Наталія Скрипка, виконавчий директор ВГСПО НАІУ, Ярослав Грибальський, координатор програм з безбар'єрності ВГСПО НАІУ, Володимир Азін, провідний спеціаліст ВГСПО НАІУ.
- **Матеріали веб-сайту «Спільна Програма «Сприяння інтеграційній політиці та послугам для людей з інвалідністю в Україні»**, що впроваджується Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ), Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародною організацією праці (МОП) у партнерстві з Міністерством соціальної політики України та Національною асамблеєю інвалідів України.
- **Матеріали сайту «Проект «Безбар'єрна Україна»**, що реалізується Національною Асамблеєю інвалідів України.
- **Матеріали звіту про права людини в Україні** (перше півріччя 2015 року) - Українська Гельсінська спілка з прав людини.
- **Заключні зауваження Комітету з прав людей з інвалідністю стосовно первинного звіту України** (від 04.09.2015).
- **УКРАЇНСЬКА ВІКІПЕДІЯ** - вільна енциклопедія.

Станом на 30.09.2015

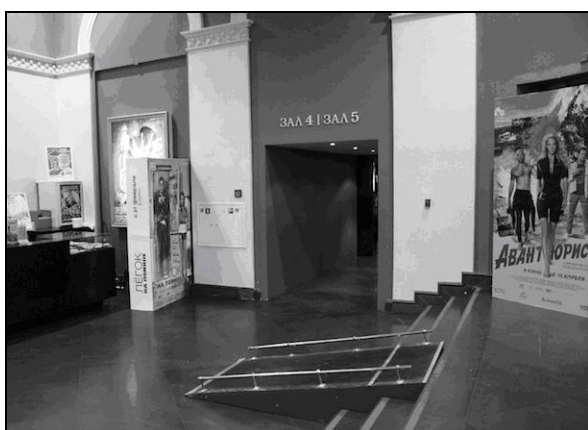
ПРИКЛАДИ ЗАСТОСУВАННЯ УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ

***Безпроблемне переміщення по прилеглий території
(ухили в місці виїзду на тротуар)***

Доступність до всіх приміщень в будівлях і спорудах, на всіх поверхах (наявність ліфта і т.д.)

Доступний заїзд у приміщення, сходи/пандуси

***Плоский вхід в будівлю
Автоматичні двері***

Громадський транспорт з низькою підлогою

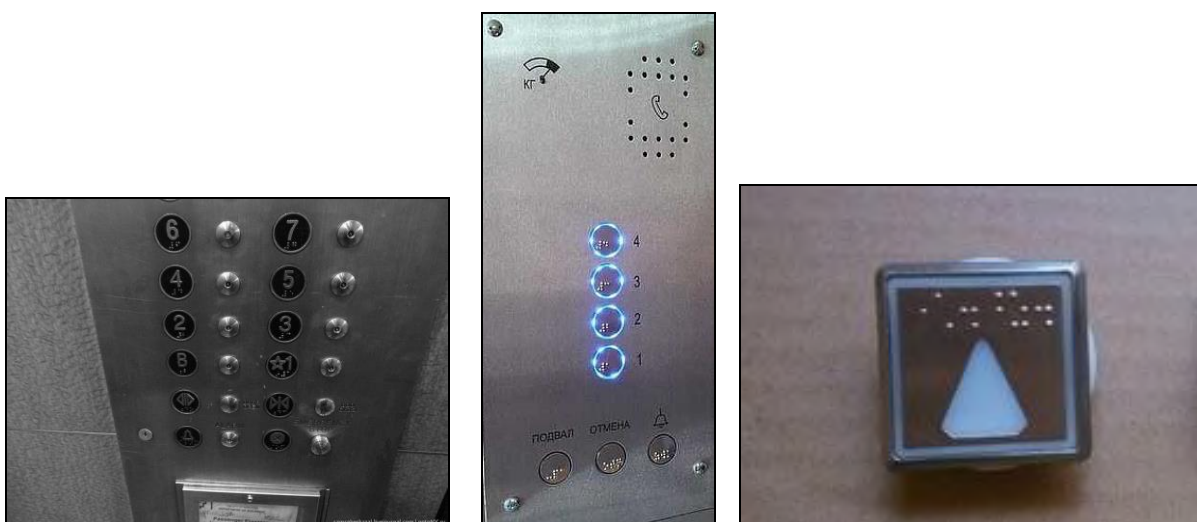

Звукові пристрої і засоби інформації

Світлодіодне табло, плазмові екрани виводить оперативну та швидкоплинну інформацію, в режимі «біжучий рядок», з можливістю представлення текстової та графічної інформації)

Система управління потоками відвідувачів або "Електронна черга" - дозволяє оптимізувати процес обслуговування відвідувачів, скоротити час очікування в черзі

Ліфт із звуковим оповіщенням, панель управління ліфтом оснащена кнопками зі шрифтом Брайля.

Кабіна має звукове сповіщення прибуття ліфта (гонг прибуття). При наближенні ліфта до поверхової зупинці пасажирів в кабіні і в холі інформують мелодійним звуковим сигналом. При прибутті кабінки на потрібний поверх в кабіні звучить голосова інформація про номер поверху. На зупинці першого поверху встановлено табло – індикатор напрямку руху та місця розташування кабінки ліфта, таке ж табло є всередині кабінки.

Приклади застосування принципів універсального дизайну в побутовій техніці

Піч з підйомним пристроєм (Oven with Lift matic door)

Мікрохвильова піч монтується на стіні. У відкритому положенні робоча поверхня печі опускається разом з панеллю керування на комфортну для користувача висоту.

Така конструкція мікрохвильової печі знаменує собою радикальний відхід від традиційної конструкції.

Вона розрахована на широке коло користувачів, спрощуючи процес вкладання продуктів на робочу поверхню, та догляду за піччю.

Виробник: Сіменс, Мюнхен, Німеччина.

Лауреат премії виставки «Universal design consumer favourite 08».

Духова піч з дверцятами «що ховаються» (Fold-away oven door)

Особливістю конструкції даної печі є те, що її дверцята при відчиненні повністю ховаються в нішу під піччю, а лотки для приготування їжі висувуються на підтримуючих стрижнях.

- Простота та інтуїтивність використання для найширшої аудиторії за рахунок зниження фізичних зусиль та того, що траєкторія руху дверцят зумовлена рухом направляючих кронштейнів, так само зменшення вірогідності нещасних випадків (опіків).
- Спрощений доступ для користувачів в інвалідних колясках.
- Безпечне використання для людей з низькими фізичними кондиціями, яким не потрібно тримати висувний лоток під час накладання приправ, перегортання їжі і т. ін.

Контейнер для зберігання продуктів харчування

Контейнер легко відкривається та закривається простим натисненням дуже великі кнопки розташованої на кришці.

Після того, як контейнер був відкритий, кнопка може використовуватися як велика, зручна ручки.

Такий контейнер при використанні не вимагає значних фізичних зусиль, дозволяє працювати однією рукою для відкриття і закриття та має привабливий дизайн, який сподобається всім користувачам.

Умивальник, який регулюється (Lavabomobile)

Раковина, яка має електронне регулювання по висоті розміщення.

Таке рішення робить її зручною у використанні для людей на колясках, для людей малого росту, дітей або тих, хто бажає користуватись умивальником сидячи.

Цей пристрій також переміщується на більш високу позицію, щоб полегшити доступ для користувачів високого зросту стоячи. Lavabomobile умивальник робить доступним і зручним використання більш широкого кола користувачів, ніж могли б використовувати звичайні статичні умивальники.

Не вимагає високих фізичних зусиль в управлінні, простий та інтуїтивно зрозумілий у використанні.

Виробник: Donnini Gian Paola Штутгарт, Німеччина

Лауреат премії виставки «Universal design consumer favourite 08».

Вимикач світла

161x161x32 мм, розмір M-SMART. Jumbo комутатор вельми помітний перемикач для зручного застосування.

Потенційно придатний для використання в громадських місцях, будинках для людей похилого віку, лікарень, дитячих садків та реабілітаційних центрів.

Цифровий термометр

Великий РК-дисплей дозволяє легко зчитувати показники температури.

Великий, із зондом пласкої форми дозволяє стабільно/надійно бути розташований в пахвовій западині.

Забезпечує більш зручний дизайн для всіх, від маленьких дітей, які не можуть сидіти на місці, для літніх людей, у яких можуть бути проблеми із зчитуванням з невеликого дисплею.

Батареї Duracell для слухових апаратів

Частина упаковки виконана у вигляді клаптя паперу, який утворює зручний аплікатор для розміщення в різних пристроях невеличких акумуляторів. Коли заслінка розривається, батарея може бути вилучена і легко вставлена в слуховий апарат.

Пакування батарей. Duracell мають кольорове маркування для простого визначення розмірів батарей.

Мобільний телефон (EmporiaTIME)

Мобільний телефон призначений для людей різного віку, який працює без стандартного системного меню.

Функції — такі як текстові повідомлення, що активуються натисканням спеціальної кнопки, розташовані на бічній стороні пристрою, які за дослідженнями найбільш ергономічні. EmporiaTIME Cell телефон містить ряд функцій, які зменшують ймовірність помилки користувача, включаючи:

- велику клавіатуру,
- великий розмір тексту,
- і ніяких складних систем меню.

Виробник: Emporia Telecom, Лінц, Австрія

Дизайн: Idukk, Лінц, Австрія

Лауреат премії виставки «Universal designconsumer favourite 08».